

Пилипенко Ю. П. – здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник: *Повод Т.М.* – к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Останнім часом в Україні активно розвивається сектор малого бізнесу, зростає його питома вага у сфері народного господарства. Саме малий бізнес є головним резервом створення робочих місць і подолання безробіття. Так, за даними Державної служби зайнятості України, у Херсонській області на сьогодні сектор малого бізнесу (далі МБ) забезпечує роботою кожного четвертого із загального числа зайнятих, а в місті Херсоні – майже кожного третього. Тому надзвичайно актуальними є питання, пов'язані з розвитком цього сектору.

Проблема фінансового забезпечення будь-якого господарюючого суб'єкту є невід'ємним елементом його управління, оскільки торкається таких аспектів, як фінансовий стан підприємства; забезпечення виконання зобов'язань перед кредиторами; формування фінансових ресурсів для ведення всіх видів господарської діяльності; надходження грошових коштів та прибутковості.

Малі підприємства це важливі та активні елементи процесу структурної перебудови економіки, що впливають на формування нових робочих місць, а також кількість та розмаїття наповнення товарних ринків.

Зрозуміло, що МБ має бути рушійною силою для зростання економіки, пріоритетом розвитку України як країни з перехідною економікою, основою середнього класу ,адже на нього покладаються завдання модифікації соціальних та економічних перетворень у розвитку держави. Цей різновид бізнесу швидше реагує на кон'юнктуру ринку, що дозволяє переорієнтовуватися відповідно до попиту і пропозицій, більш адекватно реагуючи на наслідки світової економічної кризи. Типово, що в країнах ЄС МСБ створює 40 – 67 % ВВП, тоді як в Україні, тільки 5 – 7 %. Саме маленька частка сегменту МСБ у ВВП свідчить про те, що держава не забезпечує достатнього рівня підтримки підприємцям, а отже, не сприяє формуванню й зміцненню середнього класу. В європейських країнах цей показник значно вищий: наприклад, у Данії суб'єкти малого бізнесу щороку створюють 80 % національного продукту, в Італії – 60 %, а середній внесок таких підприємств у ВВП по всій Західній Європі – 63 – 67 % [4].

Кредити комерційних банків як джерело фінансування для багатьох підприємств малого бізнесу не доступні з причини високих відсоткових ставок, а також низької привабливості малих підприємств як позичальників. Крім того, фінансова криза викликала значне підвищення кредитних ризиків і послаблення фінансової стійкості банків, що, у свою чергу, призвело до різкого падіння обсягів кредитування малих підприємств. Альтернативним джерелом зовнішнього фінансування є міжнародні фінансові організації,

кредити яких для малого бізнесу набагато привабливіші, ніж банківські. Найбільшим кредитором малого бізнесу в Україні залишається Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Програма ЄБРР із кредитування малих та середніх підприємств включає цілий асортимент фінансових продуктів. Тільки через прямі кредитні лінії комерційним банкам за 2013 – 2016 рр. було видано майже 7 тис. кредитів малому та середньому бізнесу [6]. Але, на жаль, у 2016 р. попит на нові кредити зі сторони банків різко знизився, оскільки потреба малого бізнесу у фінансових ресурсах була викликана дефіцитом оборотних коштів, який ЄБРР не фінансує; окрім того, багато проектів є недостатньо капіталомісткими, щоб ЄБРР був зацікавлений їх фінансувати.

Малі підприємства не становлять особливого інтересу для прямих інвестицій, якщо тільки на них не значиться якийсь серйозний сегмент ринку з великими перспективами [7]. З іншого боку, за даними дослідження «Банківські послуги для малого і середнього бізнесу в Центральній і Східній Європі» компанії ЦРСА, саме малі підприємства, які першими наведуть лад в активах і фінансовій звітності, швидше отримують можливість кредитуватися, ніж великі клієнти, оскільки це дозволить банкам диверсифікувати кредитний портфель за кількістю проектів і галузями. Інші джерела фінансування для компаній малого бізнесу з 2017 року можна вважати недоступними [1].

Тож, малий бізнес вимагає активізації державної підтримки на загальнодержавному й регіональному рівнях, у тому числі й для вирішення проблем фінансування. Першочерговими заходами повинні стати: регулювання ставок рефінансування та мінімізації вартості банківських кредитів з боку центрального банку з метою здешевлення кредитів малим підприємствам; розвиток альтернатив кредитування, зокрема лізингу, за якого малі підприємства не повинні надавати заставу, податкового кредиту малим підприємствам, а також розвиток альтернативних способів забезпечення кредиту; створення умов, що сприяють залученню іноземного капіталу у сферу малого бізнесу, що передбачає створення і підтримку регіональних бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, технопарків і т. д., формування мережі фінансово-кредитних установ, інвестиційних та інноваційних фондів; підвищення інформованості суб'єктів малого бізнесу з приводу умов економічної діяльності малих підприємств, підвищення їх кредитної культури [3]. На сьогодні необхідним є покращення інвестиційного клімату малого та середнього бізнесу, створення прозорості, стабільної та справедливої системи національного законодавства для залучення постійного потоку іноземних інвестицій в Україну. Часті зміни законодавчих актів породжують непослідовність їх застосування, ускладнюють ділове планування, створюють проблеми для адміністрації країни і посилюють почуття невпевненості інвесторів. Треба подолати адміністративні бар'єри, які перешкоджають економічному зростанню. Досі законодавство з питань корпоративного управління є недосконалим і особливо слабким є захист прав акціонерів, що стримує іноземні компанії

від інвестування в Україну. Ліберальний торговельний режим і більш м'який контроль за рухом капіталів приваблять інвесторів, які прагнуть до ефективного використання своїх коштів і готові організувати виробництво своєї продукції в Україні для продажу її як усередині, так і за межами країни. Для малих і середніх інвесторів необхідно спростити доступ до банківських кредитів та інших джерел фінансування [1]. Окрім вищеперерахованих заходів, для покращення інвестиційного клімату та мінімізації ризиків інвесторів слід розробити обґрунтовану податкову ставку, яка матиме вирішальне значення у процесі визначення податкового обов'язку; запровадити хоча б на період кризи податкові стимули: податкові канікули, податкові пільги на інвестиції та податкові вільні зони. Необхідне покращення податкового законодавства для МБ України. Для реалізації зазначених пропозицій потрібно розробити систему антикризових дій – системних заходів для виходу з фінансово- економічної кризи.

Таким чином, можна стверджувати, що подальший розвиток ситуації без активного та позитивного втручання держави може призвести до згортання даного сектору економіки з відповідним загостренням економічних проблем та посиленням соціальної напруги. Вирішення наявних проблем розвитку малого бізнесу в Україні, створення відповідного середовища потребують докорінної перебудови державної політики в галузі сприяння малому підприємству. Завдання полягає в тому, щоб суттєво розширити його роль і місце в економічному процесі.

Література

1. ЄБРР : фінансування проектів. Європейський банк реконструкції і розвитку. URL: <https://www.ebrd.com/ru/financing-projects.html> (дата звернення: 02.03. 2020)
2. Український бізнес-ресурс (UBR). URL: <http://ubr.ua>. (дата звернення: 03.03. 2020).
3. Косенко А. Прямые инвестиции в Украину: что получит малый бизнес? ИнтерКредит. URL: <http://intercredit.com.ua/42/article4255>. (дата звернення: 01.03. 2020).
4. Бар'єри для інвестицій в Україну. Європейська Бізнес Асоціація. URL: <http://www.eba.com.ua> (дата звернення: 01.03. 2020).
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 01.03. 2020).

Пічура О.І. – здобувач третього (освітньонаукового) рівня вищої освіти
Потравка Л.О. – д.е.н. професор
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

РОЗБУДОВА ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ В УМОВАХ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Перебіг процесу трансформацій економічної системи України в умовах глобалізації має на меті стабілізацію економічного та соціально-політичного середовища шляхом втілення політики стійкого розвитку, що реалізується шляхом формування нової структури національної економіки. Формування галузі туризму розглядається як одна з можливостей поглиблення трансформаційних перетворень економіки з метою розбудови територій [1,2].

Тенденції розвитку національної економіки віддзеркалюють екстенсивний тип відтворення. Тому, першочергового значення набуває визначення нових шляхів розвитку територій, що актуалізує формування туристичної галузі. Слід визначити першочерговість соціального значення туризму, оскільки підприємства даної галузі залучають значну кількість вивільнених трудових ресурсів, що особливо важливо в умовах збільшенні кількості бідного населення та посиленні деградації людського потенціалу.

У цьому контексті потенціал праці є найбільш значущим фактором розвитку сільського туризму, що обумовлюється високим рівнем безробіття у сільській місцевості, низьким рівнем кваліфікації працівників сільського господарства та необхідністю пошуку джерел зростання доходів домогосподарств. Подолання бідності сільського населення є головним пріоритетним завданням державної політики в цілому [1]. Вирішення цієї проблеми має першочергове значення та повинне вирішуватися шляхом створення можливостей реалізації намірів сільського населення у веденні власної справи, що актуалізує розвиток сільського туризму. У цьому контексті розвитку сільського туризму є важливим напрямом трансформацій аграрного сектору південного регіону. Ризики ведення агробізнесу у цьому регіоні обумовлено особливостями кліматичних умов, що унеможлиблює довгострокове прогнозування зростання зайнятості на селі та є причиною скорочення чисельності сезонних працівників в окремі роки.

Специфіка сільського туризму дозволяє виокремити ряд переваг, які слід поділити на блок соціально-економічного розвитку сільських територій, що полягатиме у збільшенні кількості робочих місць та джерел доходів домогосподарств у сільській місцевості за рахунок стимулювання розвитку діяльності сфери обслуговування в сільській місцевості (туристичні послуги щодо побутового обслуговування, розваг та організації дозвілля) [2,3].

Інфраструктурний блок переваг сільського туризму містить розбудову сільської інфраструктури та комунального облаштування сільських територій. Блок культурно-інтелектуального розвитку формується зі створення засад стійкої громадської думки про збереження навколишнього середовища, принципу раціонального природокористування, поширення екологічно